Gemeente Westerkwartier
Rekenkamer

Jaarverslag 2022

2 maart 2023

Jaarverslag Rekenkamer 2022

De Rekenkamer werkt aan de hand van een vastgesteld onderzoeksprotocol. Hierin staan heldere afspraken beschreven over de werkwijze, zowel intern naar de ambtelijke organisatie als extern naar onderzoeksbureaus.

In haar onderzoeksagenda staan de onderzoeken vermeld, die de Rekenkamer uitvoert. Alle fracties hebben de gelegenheid gekregen om input voor de onderzoeksagenda 2022-2023 in te brengen. De meeste fracties hebben van die mogelijkheid gebruik gemaakt. De agenda is in het voorjaar van 2022 ter informatie aangeboden aan de nieuwe gemeenteraad, eind 2022 is er een actualisatie gemaakt. De Rekenkamer heeft onderzoeken laten uitvoeren door geselecteerde bureaus. Ook is een onderzoek door de Rekenkamerleden zelf opgepakt en uitgevoerd.

Via een digitale sessie zijn raadsleden in de gelegenheid gesteld om kennis te maken met de Rekenkamer, haar doelstelling en werkwijze. Het contact van de Rekenkamer met de gemeenteraad over de voortgang verloopt via de klankbordgroep van de gemeenteraad. In de klankbordgroep hebben begin van 2022 drie nieuwe raadsleden zitting gekregen en is er een nieuwe voorzitter. In 5 september heeft de eerste vergadering plaatsgevonden en zijn er diverse organisatorische afspraken gemaakt. De rol van voorzitter heeft Alex Steenbergen opgepakt en de rol van secretaris is belegd bij Marijke Bijlsma. Afgesproken is dat ieder half jaar een vergadering wordt ingepland, waarvoor een agenda en notulen worden gemaakt.

Fysieke vergaderingen worden inmiddels nu vanuit praktisch of organisatorisch oogpunt afgewisseld met digitale overleggen.

1. Over de Rekenkamer van de gemeente Westerkwartier

De leden van de Rekenkamer zijn:

- Jan-Willem van de Kolk, voorzitter en woonachtig te Stadskanaal
- Avelien Haan, lid en woonachtig te Den Ham
- Harry van Boven, lid en woonachtig te Emmeloord (tot 1 augustus 2022).
  Per 12 oktober: Jan Brontsema, lid en woonachtig te Zuidhorn

In juni is er een externe werving geweest voor een nieuw lid van de Rekenkamer. De klankbordgroep heeft in nauwe samenwerking met de rekenkamer de sollicitatieprocedure positief afgerond.

De ambtelijke ondersteuning ging over van Michel Meerman naar Marijke Bijlsma (per februari 2022). Hiervoor is een interne werving geweest.

De leden van de raadsklankbordgroep zijn:

- Natasja Bennink, raadslid GroenLinks
- Olga Hartman-Togtema, raadslid VVD
- Johan de Vries, raadslid VZ Westerkwartier
- Alex Steenbergen, raadslid ChristenUnie

De Rekenkamer vergadert in beginsel 1x per maand, met uitzondering van de zomermaanden. Indien nodig vergadert zij vaker, dit is afhankelijk van diverse ontwikkelingen met betrekking tot de onderzoeken.

2. Onderzoeken

De onderzoeken *Afval* en *Inbreng van inwoners bij beleid* zijn in 2022 afgerond.
De conclusies en aanbevelingen staan vermeld in dit jaarverslag onder punt 5: bijlage.

- ✓ ***AFGERONDE ONDERZOEKEN***

a. Afval

De kosten van afvalbeheer in de gemeente Westerkwartier liggen ongeveer 70% hoger dan in vergelijkbare gemeenten. De dienstverlening is wel hoogwaardiger dan in andere gemeenten. Inwoners zijn over het algemeen tevreden over de dienstverlening. Meer dan de helft van de inwoners geeft het cijfer 8 of hoger. De aanbesteding bij de inzameling van gft- en restafval is goed verlopen. De aanbesteding van de broninzameling van acht afvalstromen is aanvankelijk mislukt. In het vervolgtraject is het toch op tijd gelukt om een inzamelcontract te krijgen voor een prijs die veel dichter aansluit bij een marktconforme prijs. Dit zijn enkele conclusies van het onderzoek van de Rekenkamer van de gemeente Westerkwartier naar het afvalbeleid.
Het onderzoek is uitgevoerd door het gespecialiseerde onderzoeksbureau Royal HaskoningDHV. Een inwoners-enquête maakte deel uit van het onderzoek. Meer dan 1.300 inwoners hebben de vragenlijst ingevuld. In het onderzoek is ook een vergelijking gemaakt met een aantal vergelijkbare gemeenten in Nederland.
Op basis van de onderzoeksrapportage heeft de Rekenkamer tien aanbevelingen geformuleerd. De reactie hierop van het college van Burgemeester en Wethouders heeft niet geleid tot aanpassing van de bevindingen. Voor inhoudelijke informatie over het onderzoek en de conclusies wordt verwezen naar de rapportage van het onderzoeksbureau en de aanbevelingen van de Rekenkamer.

b. Inbreng inwoners bij beleid

De Rekenkamer heeft bij vijf beleidsdocumenten geanalyseerd op welke manier input van inwoners wordt gebruikt bij het maken van het beleid en de raad daarover een Rekenkamerbrief gestuurd. Participatie is een regulier onderdeel van de werkwijze voor de

organisatie, maar er is geen vaste visie of werkwijze hiervoor. De Rekenkamer heeft raad en college aanbevolen om een visie op participatie te ontwikkelen en als participatie wordt gebruikt, dat te doen op basis van een startnotitie of plan van aanpak. Ook heeft de rekenkamer een aantal tips geformuleerd om op te letten bij het ophalen en bespreken van de inbreng van inwoners en organisaties.

De onderzoeken *Inkoop jeugdzorg*, *DoeMee 2022*, *Energietransitie* en *Herindeling* zijn opgestart en worden in 2023 afgerond.

- ✓ ***ACTUELE ONDERZOEKEN***

c. Inkoop Jeugdzorg

De Jeugdzorg wordt onderzocht in samenwerking met andere rekenkamers in de provincie Groningen. De wens van raadsfracties is om meer grip te krijgen op het sociaal domein. Eerder heeft de Rekenkamer een rapport laten opstellen dat de raad gereedschap biedt om betere kaders te stellen ten aanzien van het maken van beleid binnen het sociaal domein.

Met deze decentralisatie hebben de gemeente een omvangrijke taak erbij gekregen. Omdat jeugdzorg de gemeentegrenzen overstijgt pakt de Rekenkamer dit thema in samenwerking met andere rekenkamers op. De Rekenkamer heeft samen met andere gemeentelijke rekenkamers in de provincie Groningen een opdracht uitgezet bij een extern bureau. De invulling van het onderzoek is bijgesteld en betreft nu de Transitie van de Jeugdzorg.

d. DoeMee 2022

Ook in 2022 organiseerde de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies een DoeMee-onderzoek. Het thema betreft de ondersteuning van de gemeenteraad. De Rekenkamer Westerkwartier neemt deel aan dit onderzoek. De resultaten zijn bekend. Ambtelijk en bestuurlijk wederhoor volgt.

e. Energietransitie

Vanwege de actualiteit kiest de Rekenkamer voor een onderzoek naar het beleid en uitvoering van de lokale energietransitie-opgave. Nadrukkelijk wordt daarbij ingezoomd op het inwonersperspectief. In hoeverre worden de inwoners doelmatig en doeltreffend ondersteund? Onderzoeksbureau BMC doet dit onderzoek en de verwachting is dat rond de zomervakantie de resultaten worden opgeleverd.

f. Herindeling

Herindeling is een thema dat verschillende fracties graag onderzocht willen zien. De Rekenkamer heeft de formulering van een onderzoeksopdracht verkend en wil in het eerste kwartaal van 2023 deze opdracht publiceren.

3. Wet Versterking Decentrale Rekenkamers

De Wet versterking decentrale rekenkamers versterkt de positie van de rekenkamers. Zo biedt ze nieuwe waarborgen die van belang zijn voor een goed verloop van het onderzoeksproces en de rapportage van de bevindingen door de rekenkamer. De wet bepaalt onder andere dat het College van B&W jaarlijks een overzicht van de aan het College gedane voorstellen van de Rekenkamer doet toekomen aan de gemeenteraad, vergezeld van zijn standpunt daaromtrent en van de wijze waarop aan de voorstellen vervolg is gegeven.

4. Financiën

Hierbij is een overzicht van de financiën van de Rekenkamer gevoegd. De Rekenkamer heeft een budget van 62.000 euro. Dit komt overeen met 1 euro per inwoner.

Vergoeding Rekenkamerleden

De leden van de Rekenkamer ontvangen een maandelijkse vergoeding (excl. BTW) van respectievelijk 250 euro voor de leden en 300 euro voor de voorzitter. Indien Rekenkamerleden zelf onderzoek doen, mogen ze hier 60 euro per uur (excl. BTW) voor declareren. De bedragen zijn in 2021 niet geïndexeerd. De ambtelijk secretaris wordt vanuit de griffie betaald.

Lidmaatschap NVRR

De Rekenkamer is lid van de Nederlandse Vereniging van Rekenkamers en Rekenkamercommissies. Deze organiseren regelmatig webinars, cursussen en (digitale) bijeenkomsten over alles waar Rekenkamers mee te maken (kunnen) krijgen. Ook kunnen we gebruik maken van hun website bij het uitzetten van vacatures en organiseren zij het actuele DoeMee-onderzoek.

Kostenpost	Kosten
(Onkosten)vergoeding Rekenkamerleden	€ 13.320,70
Onderzoekskosten Inbreng inwoners bij beleid	€ 7.279,50
Onderzoekskosten DoeMee 2022	€ 300,00
Onderzoekskosten Inkoop Jeugdzorg	€ 2.000,00
Onderzoekskosten Energietransitie	€ 24.440,00
Onderzoekskosten Afval	€ 2.083,00
Lidmaatschap NVRR	€ 645,00
Overig	€ 356,30
Totaal	€ 50.424,50

5. Bijlage

Onderzoek Conclusies en aanbevelingen

Afvalbeleid	1. Stel een afvalbeleidsplan op met haalbare doelstellingen die aansluiten op de landelijke doelstellingen. 2. Bepaal de doelstelling op basis van het voor recycling sorteerbare deel in het huidige restafval. 3. Rapporteer jaarlijks de kernpresentaties inzake afvalbeheer aan de hand van beleidsindicatoren ontleend aan het afvalbeleidsplan aan de raad met betrekking tot het voorgaande jaar en het jaar daarvoor. 4. Overweeg om in overleg met de inzamelaar van de milieuboer de frequentie van de milieuboer te halveren. 5. Overweeg de inzameling van afvalstromen waarvoor een producentenverantwoordelijkheid van toepassing is zoals elektrische of elektronische apparaten niet door de gemeente in te laten zamelen. 6. Neem de wettelijke eisen mee als uitgangspunt bij een ontwerp in geval van een renovatie/aanpassing van de milieustraat zodat de gemeente aan wet- en regelgeving voldoet. 7. Informeer zowel het college als de raad expliciet over de financiële en procedurele risico's die geïdentificeerd zijn bij een marktconsultatie. 8. Maak een realistische inschatting van de markt. Zorg dat er goed zicht is op de situatie en wie aan de gestelde eisen kan voldoen. 9. Nummer zorgvuldig en eenduidige alle documenten inclusief bijlagen en contracten. 10. Bepaal voorafgaand aan een aanbesteding de (gewenste en begrensde) doelmatigheid van de extra kosten van Social Return On Investment.
Inbreng inwoners bij beleid	De twee kernaanbevelingen zijn: 1. Ontwikkel een **visie op participatie en representatie** als basis voor toekomstige participatietrajecten en ontwikkel als raad, college en organisatie samen de participatieverordening. Leg daarin vast wanneer representatie wel of niet belangrijk wordt gevonden en wanneer representatieve participatie wordt aangenomen. **2.** Als participatie wordt ingezet, doe dat dan projectmatig en op basis van een **plan van aanpak of startnotitie** waarin aandacht is voor doel, aanpak, opbrengsten, rollen en proces. Ook de achtergrondinformatie en te maken keuzes/afwegingen en betrokken belang(hebbend)en mogen in een plan van aanpak of startnotitie niet ontbreken. Bespreek de startnotitie in de raad en stel deze vervolgens vast.

	Aanbevelingen bij het uitvoeren van deze trajecten: 1. Om de aandacht voor participatie, de controle op doelen en werkwijze en eventuele eisen aan representatie mogelijk te maken is het raadzaam om in **college- en raadsvoorstellen** standaard een paragraaf over participatie op te nemen. 2. Participatie is iets van **burgers en organisaties**. Deze groepen worden vaak gelijkgeschakeld, maar zijn dat in de praktijk niet. Organisaties hebben veelal eigen belangen en inwoners zijn in een dubbele rol betrokken (klant/afnemer van een organisatie, burger bij het beleid). Zorg dat duidelijk is waarom welke deelnemers welke rol in het proces hebben, onderbouw keuzes daarin en leg verantwoording af over de representativiteit van de deelnemers als dat relevant is. 3. **Getrapte participatie** (via organisaties) heeft voor- en nadelen; breng dat in beeld en weeg dat af voorafgaande aan het beleidsproces. Als in belangrijke mate gebruik gemaakt wordt van data van derden (bijvoorbeeld een koepelorganisatie) dan dient de gemeente een goed beeld te hebben van de kwaliteit van die data. 4. Draag zorg voor **input-data** voor beleid met een **duidelijke bron en van recente datum**. Kwantitatieve data vormen in de regel een essentiële basis voor beleidsformulering en hoort niet alleen thuis in een uitvoeringsprogramma. 5. Voor het herleidbaar verwerken van de opbrengst is het werken met transparante documentatie essentieel. Draag er zorg voor dat het **beleidsproces** geordend verloopt (projectplanning en -control) en leg het verloop (inclusief relevante documentatie) vast zodat achteraf het hele proces gemakkelijk is te reconstrueren. Zorg ervoor dat de **datering van documenten** ook binnen het document plaatsvindt en niet alleen op metaniveau. **6.** Naast een intrinsieke motivatie om inwoners te betrekken (die in de organisatie al breed aanwezig is), is ook expertise vereist. Ontwikkel binnen de organisatie **kennis en expertise** zodat medewerkers ondersteund kunnen worden in het formuleren van doelen, het selecteren en inzetten van methoden en het verwerken van de opbrengst.